

BUDA-PESTA

24 Aprile st. v.
6 Maiu st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 17.

ANULU XIII.

1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

MUSICA

O! santa armonia din sfer'a de mistere,
Asculta cum preluda acum si cantulu meu,
Caci tu mi-ai datu in lume la lacrimi, mangaiere;
La chinuri, poesia; la suferinti, placere,
Si faci ca prin magia din omu unu Dumnedieu!

La sunetulu teu dulce totu omulu se trezeste,
Prin ale tale note elu cade farmecatu;
Uitandu dureri, nezasuri, totu ceea ce-lu muncesce,
Nespus'a fericire cuprinde si domnesce
Totu sufletulu seu june, nebuu, estasiatu!

Candu elu se lasa tainicu sdrobotu si in tacere
Persecutatu de sorte, in veci nenorocitu,
La sunetulu teu uita si ultim'a durere,
Recapetandu din vietia in corpu de omu putere,
Si 'n inim'a iluzii ca este fericitu!

Chiar eu simtindu desgustulu si-amar'a nedreptate,
Adesu in ganduri negru privescu la unu mor-
mentu . . .

Si candu te-ascultu, de odata, me simtu plutindu
departe

Si 'n valuri melodiöse, frenetice, bogate
Dorescu se trecu o vietia eterna pe pamentu!

De cate ori o! dulce si santa armonia
Ai inspiratu in mine fantastice gandiri!
Ai stersu de pe-a mea frunte dureri, melancolia,
Ai datu in alu meu sufletu amoru si poesia
Si-o lume ideala perduta 'n fericiri!

In magiculu teu sunetu soldatulu veselulu more
Si sufletu-i cu tine resbate pan' la ceru . . .
Chiar fiarele stau mute la falcie'a-ti chiamare,
Si mortulu ce la grupa petrece-a ta cantare,
Asculta viu sub velulu eternului misteru!

O! spune-mi, ce putere eterna si divina
Te face dominanta in ceru si pe pamentu?
Si ce secretu tesauru, ce Dieu, si ce lumina
Te face s'arunci tainicu in pieptulu ce suspina
O magica betia, celu mai sublimu aventu?

Caci nu oh! nu esista pe lume creatura
Se nu fi fostu prin tine adancu rapitu, atinsu,
La glasulu teu si mortii prin frundie, ventu, natura,
Sub radi'a lunei blonde sioptescu, se plangu, mur-
mura,

Dorindu din vietia foculu amorului nestinsu!

Selbateculu te-asculta si cade, se supune,
Si bolnavulu se simte de chinuri usiuratu,
Iar eu ce am unu sufletu ferbinte, viu si june,
In santulu teu resunetu reintalnescu o lume,
O lume dulce 'n care eu singuru sunt creatu!

In cantu se stingu regrete d'amoru, dureri, tris-
tetia,

Si elu in sboru me duce spre nobilu si frumosu . . .
Elu mi-reda credintia, sperare, tineretia,
Si chiar aceste versuri sub magic'a-i cadentia
Sub notele-i vibrante le simtu, le spunu duiosu!

Italia mea dulce, Italia frumósa,
Din sinulu teu poeticu si geniulu s'a creatu ;
Câci tu esti tiér'a care pe-acestu pamentu revérsa
Torente d'armonía ce 'n omu simtire lasa
Si care pan' la ceruri adesu Pau innaltiatu! . . .

Ori candu, in ori ce parte, Italia iubita,
Poetica, divina te vedu si te admiru ;
Chiar insa-si a ta limba e o musica vorbita,
Dar candu ascultu cantarea-ti cea dulce, nesfirsita,
Totu sufletu-mi s'aprinde d'unu sacru suveniru !

Nizza 1873.

Petru V. Grigoriu.

Strîmtórea (passulu) de la „Turnu rosiu.“

Nu departe de Sibíiu, colo unde vrasma-
siulu Oltu dupa unu cursu de aprópe 40 mi-
luri imparte uriesii Carpati, si dupa unu
drumu de 8 miluri, ce face isbindu-se de colo-
sale stance, trece in Romaní'a libera, ti se in-
fatísieza un'a dintre cele mai grandióse, mai
romantice ziduri ale naturei din frumós'a
Transilvani'a, impreunate cu producte mane-
loru omenesci.

Boiti'a, satu curatu romanescu, cu locui-
tori sêrguintiosi, de buna stare si de si mai
multa sperantia, este ultim'a statiune, prin
care trecêndu ne aflâmu in gur'a strêmtorei
„Turnului rosiu.“

Alpii transilvanici cu vêrfurile Surulu,
Arpasiulu, Negoifulu se innaltia aici in tóta
maiestatea si frumseti'a loru naturala nease-
menata, la 5—6 mii urme, la inaltíme ameti-
tóre, éra josu la pólele loru curge cu iutiéla
si vûietu neinfranatulu Oltu, dupa ce a pri-
mitu. in sinulu seu cristalin'a Lotrióra si alte
multe riuletie.

Strêmtórea de la „Turnulu rosiu“ este din
dóue motive insemnata pentru istori'a Ardea-
lului.

Cu multe mii de ani mai nainte, candu
virginulu pamentu nu fu calcatu inca de pi-
cioru omenescu, in Ardealu vûiá o mare in-
cungiurata de muntii gigantici, de muntii plu-
tonici, care mare numai la Zamu stá in lega-
tura cu marea din partile de josu ale Ungariei,
de unde inse ap'a resbiá in laintrulu Ardea-
lului.

Necalculatu timpu a trebuitu sè tiena
lupt'a apei contra stâncelor de pétra, pana
ce in Ardealu marea prin vehementeze ei isbiri
la passulu „Turnului rosiu“ de astadi si-a pu-
tutu face resuflare si drumu prin siesulu Ro-
maníei spre Dunarea.

Cu timpu ap'a s'a scursu, éra urmele din
acele timpuri preistorice le vedi la satulu
Porcesdi d. e. in remasitiile de scoice d'ose-
bite si dinti de pesci uriesi, tóte petrifi-
cate. *)

Pamentulu scapatu de apa si atmosfer'a
umeda-calda a produsu apoi o vegetatiune pré
bogata, careia apoi au urmatu animalele ma-
mutulu si mastodontulu, ceea ce cunóscemu
din remasitiile de óse uriesie, ce se afla in
multe locuri ale Ardealului, si chiar si in Si-
beri'a, care astadi, precum scimu, nu se tiena
de zon'a tropica.

Acést'a ar fi pe scurtu rezultatulu cerce-
târiloru geologice.

Despre istori'a popóreloru din Ardealu,
povestile sunt nenumerate, inse cele antâie
sciri mai demne de crediementu le aflâmu la
Herodotu, care amintesce de agathyrsi, langa
fluviulu Maris (Muresiu) ómeni cu peru negru
si cu trupuri zugravite, molestiti prin multi-
mea aurului si a bratielor femeiloru.

In an. 513 ante Christu ei s'au opusu sci-
tiloru, cari fugindu dinaintea lui Dariu, rege
persicu, au voitu sè intre si sè scape in tiér'a
agatyriloru, in Ardealu.

Dupa acestia se amintescu Getii séu Da-
cii. Pe timpulu acestora mai alesu pe la an.
105 dupa Chr. strêmtórea de la „Turnulu
rosiu“ si-câstiga insemnatatea sa istorica.

Divulu Traianu, marele imperatu ro-
manu, care deja in an. 102 a umilitu pe in-
gamfatulu Decebalu, regele daciloru, prin in-
trigele acestuia se vede din nou silitu a porní
in contra lui Decebalu si a poporului seu res-
boinicu, inse acuma nu numai spre a-i umilí,
ci spre a-i sterge de pe faci'a pamentului.

Pentru a atacá tiér'a inamicului din dóue
laturi la comand'a lui Traianu, marele maies-
tru de zidiri grecu Apolodoru a construitu
minunatulu podu peste Dunare la Cerneti. O
parte a legiuniloru a intratu sub Traianu la
„port'a de feru“ si cealalta parte sub belidu-
cele próbatu Lusiu la „Turnulu rosiu“ in Ar-
dealulu lui Decebalu.

La glasulu acestuia multe mii de daci se
aduna, se arunca bine armati in strêmtórea de
la „Turnulu rosiu“ si intaritur'a naturala o

*) Astfeliu de scoice, mai mice si mai mari de-
plinu petrificate, in câtu poti scapará focu din ele, am
aflatu cu redicat'a la talp'a unei rupturi de dealu
adânce, langa comunitatea Sasciori la pólele carpati-
loru média-noptieni. Cogi'a este grósa, scoicele sunt
lunguretie si se afla numai in pamentu, raru intre
petre.

inmultiescu si redica si prin arte. Inse ori si câtu de multe si uriesie sunt intaririle si zidurile, si ori si câtu de mortifere sunt armele daciloru si de mare bravur'a lor, ei totusi nu potu resiste atacului legiuniloru dedate numai cu invingiri.

Romanii ieu cu asaltu pusetiunile daciloru si implanta insemnele victorióse, acuil'a romana. Asemene invingétoriu petrunse si Traianu si dupa ce Decebalu in fuga s'a aruncatu in propri'a sa spada, regnulu dacicu a incetatu d'a mai fi.

Peste unu seculu si jumetate legiunile romane din castrele lor intarite domnescu Ardealulu, si voiniculu Argiru tóte le face spre infrumsetiarea, redicarea si cultivarea frumósei sale mirese Iléna.

Strêmtórea de la „Turnulu rosiiu“ devine drumu de frunte pentru romani, pentru tiér'a intréga. Sute de coloni romani, agricultori, meseriesi si industriari au venitu pe acestu drumu in Ardealu, pentru a-lu desbracă de selbategia sa, pentru a-lu scapá din catusiele ignorantiei si negligintii barbariloru.

Drumul batutu romanu si astadi se vede pe tiermurii Oltului d'alungulu strêmtórei, éra urmele castrelor romane langa satulu Talmasiu si multimea anticitatiloru de langa Siebisiulu de josu sunt vorbitóre dovedi despre esistinti'a si faptele strabuniloru nostri la „Turnulu rosiiu.“

In an. 274 d. Chr. partea cea mai mare a legiuniloru romane si apendicii civili ai acellora totu prin acést'a strêmtóre au trecutu in mesi'a lui Aurelianu imperatulu.

Nu incape cea mai mica indoiéla cà pasulu de la „Turnulu rosiiu“ fu sub romani prevediutu cu turnuri si si intariture, cà punctu pré insemnatu strategicu, dara déca atunci a capetatu séu ba numirea de „turnulu rosiiu“ nu se póte hotarí apriatu, càci dupa unii, antâiulu turnu rosiiu, de la care strêmtórea a capetatu numele, s'ar fi redicatu numai la inceputulu seclului alu XIV-lea.

In vremile mai tardie strêmtórea acést'a a sierbitu adese-ori d'osebitelor popóre orientale de drumu spre a face irumperi in Ardealu.

Éra in timpurile recente „Turnulu rosiiu“ a ajunsu d'a fi drumulu si punctulu de comunicatiune fórte désa între Ardealu si Romani'a pentru comercianti, industriari si caletori, sustinendu acolo ambele staturi vecine si contumati'a si paz'a confinielor, unde locuintiele erariale si a micei colonie civile dau drumariloru adapostu contra tempestatiloru si fortu-

neloru, despre a caroru furóre si vehemencia locuitorii siesuriloru d'abié potu avé idea.

Ionu Valeriu Barcianu.

MIRÉSA PENTRU MIRÉSA.

— Comedia in trei acte. —

(Urmare).

Ulpianescu : Unu lucru micu. Róga pe barbatulu dtale sè-mi mijlocésca unde-va vr'unu postu ; si in momentulu in care voiu primí decretulu, ti-voiu restituí acésta scrisóre.

Cleopatra : (privindu spre ferésta.) Ah ! barbatulu meu !

Ulpianescu : Primesci ?

Cleopatra : Primescu. (Ese iute.)

Ulpianescu : Ce profetu bunu am fostu ! Am spusu, cà cine scie la ce va folosí si acésta aventura ? ! Si éta cum s'a realizatu ! Sum siguru, cà in timpu scurtu voiu capetá unu postu bunu, voiu fi domnu, si nu va trebui sè lucru nimica ! (Ese.)

Scen'a XIV.

Movilescu singuru.

Éta-me-su si eu incurcatu in o aventura, de care nici n'am visatu . . . Jean mi-a adusu o epistola de amoru . . . Si de la cine . . . Elu mi-a spusu, cà de la spectabil'a dómna, va sè dica de la Rucsanda . . . Dieu n'asiu fi credintu ast'a despre ea . . . Inse draculu nu dórme . . . Sermane Ilutianu, te compatimescu, frate . . . Tu gândesci, cà soci'a ta nu s'ar puté abate de pe calea virtutii, pe candu ea aspira la aventure de amoru . . . Te compatimescu ! . . . Esti unu omu insielatu ! . . . Ce fericita-i sórtea mea, in asemnare cu a ta . . . Eu am o socia buna, iubitoria si credinciósa . . . Ea n'ar fi capabila sè face asiá ceva . . . Cleopatra mea e modelulu virtutii . . . E bine, tocmai din caus'a acést'a nici eu n'o potu insielá. Consciinti'a m'ar acúsá grozavu . . . Am vinitu sè me 'ntelnescu cu Rucsanda, inse nu pentru cà sè incepu a tiese cu dins'a firele unni amoru, ci cà sè-i spunu verde, cà purtarea ei nici decátu nu e conveniabila ; deci sè se pocaiésca si in viitoriu sè-si iubésca barbatulu cu mai multa credintia . . . Sermane Ilutianu, te compatimescu !

Scen'a XV.

Movilescu si *Rucsanda*.

Rucsanda : *Bunu ciuru !*

Movilescu (la o parte.) *Vré sè dica bon jour !*
(Cu voce innalta.) *Buna sè-ti fia anim'a, dómna !*

Rucsanda : *Merci !*

Movilescu : (la o parte.) *Vré sè dica : Merci !*

(Cu voce nalta.) Dar sè vorbimu romanesce, dómna. Nu-mi placu frantiuziturile aceste! Éta eu am vinitu.

Rucsanda : Mi-pare bine, cà te potu *in-templá*.

Movilescu : (la o parte.) Adeca *contemplá*. (Cu voce nalta.) Dar nu scíu de unde sè incepu, de unde se ieu cuvinte, càci me afflu sub impressiunea unei surprinderi si miràri mari.

Rucsanda : Cum asiá?

Movilescu : Dta mi-ai causatu o perplesitate mare. Respectata cum ai fostu din partea mea, n'asiu fi pututu crede asiá ceva despre dta.

Rucsanda : Dar ce-i pentru Dumnedieu!?

Movilescu : (la o parte.) Cum se preface, fatiarnic'a, par cà ar fi nevinovata. (Cu voce nalta.) Aceea, cà dta nesocotindu cuviinti'a si morala, uitandu positiunea dtale si infruntandu demnitatea secsului dtale ai alunecatu pe unu terenu compromitiatoru.

Rucsanda : (spariata.) Ce dici? Nu intielegu nimica. Me puni in mare constitutiune.

Movilescu : Dóra confusiune. Cu atátu mai reu, cà te prefaci. Déca, in locu de acést'a, ti-ai fi recunoscutu gresié'la cu sinceritate, te-asiu fi iertatu, càci te-asiu fi pututu escusá mai usioru. Dar astu-felu cautu sè-ti dicu, cà ceea ce ai facutu nu se cade.

Rucsanda : Dar ce am facutu?

Movilescu : Ai insielatu pe barbatulu dtale. In fatia i dici, cà-lu iubesci, ér in absinti'a lui lustradezi.

Rucsanda ; Eu?

Movilescu : Nu te sfiesci a scrie epistola de amoru unui barbatu. Si cà peccatulu sè fía si mai mare, alegi pe unu barbatu insuratu. Astu-felu nu numai nefericesci pe sociulu dtale, dar inca mai víi sè scurtedi si viéti'a unei femei, socii iubitorie si amice a dtale.

Rucsanda : Domnule, dta mi-faci o *insula*.

Movilescu : Ba nu-ti facu nici o insulta, ci spunu numai adeverulu.

Rucsanda : Esti unu *caluminatoru*!

Movilescu : Nu sum *calumniatoru*!

Scen'a XVI.

Cei de mai nainte si Ilutianu.

Ilutianu : Dar ce-i? Ce s'a intemplatu intre voi? Asiá strigati, încátu toti trecatorii se oprescu pe strada.

Movilescu : Nimica totu.

Rucsanda : Ba, nu! Nu-i nimica, ci unu lucru fórté mare. Domnulu acest'a, stimatorulu meu si prietenulu teu pan'acuma, si-a iertatu a me batjocori. A vinitu sè-mi atace onórea, dicéndu cà eu te-am insielatu, m'am facutu necredínciós'a si am scrisu epistola

de amoru unui barbatu cu muiere. Grozavu. (Incepe a plange.)

Ilutianu : Liniscésce-te, draga. Retrage-te in odai'a laterala, pan'atunce voiu regulá eu cestiunea cu insultatoriulu teu.

Rucsanda : (esindu.) *Statistica*!

Ilutianu : Satisfactie! Nu te teme, vei avé-o! (Ea ese.)

Scen'a XVII.

Movilescu si Ilutianu.

Ilutianu : E bine, ce dici la tóte aceste?

Movilescu : Te compatimescu, amice. Tu esti insielatu. Ceea ce am dísu sociéi tale e unu adeveru.

Ilutianu : Cu ce poti dovedi?

Movilescu : Cu aceea, cà barbatulu caruia i-a scrisu dins'a epistol'a de amoru sum eu.

Ilutianu : Tu?

Movilescu : Da. Primindu-o, scopulu meu a fostu cà numai s'o dogenescu, dar tie sè nu-ti impartiescu nimica. E bine, fiindu cà dins'a a aflatu cu cale a se escusá la tine prin o acuzare in contra mea, éta am fostu silitu a-ti descoperi adeverulu. Te compatimescu, amice, dar n'am ce face.

Ilutianu : Mi-vine sè nu credu. Cine ti-a predata epistol'a,

Movilescu : Jean. Intréba de elu, déca nu credi! (trage clopotielulu.)

Scen'a XVII.

Movilescu, Ilutianu si Jean.

Ilutianu : Cine ti-a datu adi o epistola?

Jean : Magfínicent'a dómna.

Movilescu : Soci'a mea?

Jean : Da, da!

Movilescu : Si cui ai datu-o?

Jean : Domnului Ulpianescu. Acestuia i-a sunatu. S'a si bucuratu candu a primitu-o. Indata a pornitu la magfínicent'a dómna.

Movilescu : Asiá?

Jean : Sè me facu unu dascalu romanu, de nu s'a intemplatu asiá!

Ilutianu : (catra *Movilescu*.) Te compatimescu, frate.

Scen'a XIX.

Cei de mai nainte, si Cicarescu cu Ulpianescu.

Movilescu : (Catra Ulpianescu.) Chiar bine, cà víi! Dta ai calcatu in picióre onórea familiee mele. Mi-vei dá satisfactiune indata.

Cicarescu : Dar moderéza-te, frate! Sè desbatemu cestiunea cu sange rece. Póte cà este numai o mica nentielegere la mijlocu.

Movilescu : Nu me 'nvoiescu la nici o amanare. Vreu o satisfactiune numai decátu.

Ilutianu : Dar celu putinu pan'atunce trebue sè te moderedi, pana ce vei descurchá tréb'a nóstra. Ai afirmatu, cà ai primitu o epistola de la socí'a mea. Adeveresce dar!

Movilescu : Numai decátu. (Scóte epistol'a.)
Jean ! Cine ti-a datu epistol'a acest'a ?

Jeanu : Spactibel'a . . . Ba nu ! . . . Macricent'a. . . Ba nu ! . . . Iluti-trala domnisióra . . . Ba nu ! . . . Iertati-me, domniloru, dar nu-i scíu porecl'a dupa titulusiu.

Ilutianu : Dar a cui dómna ?

Jeanu : (aretandu spre Cicarescu.) Sè me ierti, domnule. Titulusiulu nu ti-lu putui invetiá. Dar atâ-t'a scíu, cà fiic'a dtale mi-a predatu epistol'a.

Cicarescu : Minti !

Jeanu : Sè nu mai am parte de nici unu ciocanu de rachía, déca mintiescu !

Cicarescu : (cu manía crescênda.) Unde-i scrisórea aceea !

Movilescu : (o predà.) Éta !

Cicarescu : (la o parte.) Grozavu ! E scrisórea ficeii mele ! (Cu voce innalta, catra Jeanu.) Si cui a tramisu-o.

Jeanu : Mi-a disu s'o predai spectacibilului domnu !

Cicarescu : (catra Ilutianu.) Va sè dica Jeanu a gresítu adress'a, nesciindu bine titulele nóstre. Asiá dara epistol'a erá menita dtale, spectabile domnule Ilutianu. Prin urmare seducatoriulu esti dta ! (Furiosu.) E bine, demnitatea mea nu-mi permite a lasá nici unu momentu atacata onórea ficeii mele. Mi-vei dá o reparatiune numai decátu.

Ulpianescu : Moderéza-te, ilustrissime domnule ! Sè desbatemu cestiunea cu sange rece ! Póte cà nu este decátu o mica nentielegere la mijlocu !

Cicarescu : Cauta-ti de tréba si taci ! Haidamu ! (Cicarescu, Ilutianu si Movilescu esu.)

Scen'a XX.

Jeanu singuru.

Éta-ne, unde amu ajunsu ! . . . Toti s'au invrajbitu si vreu sè se bata . . . Si eu i-am iucurchatu pe toti ! . . . Spusu-am, cà voiui patí asiá . . . Sciutu-am, cà nu voiui fi in stare a invetiá si a tiné minte atâte titulature . . . Acuma védia domnulu meu, cum i va descurchá ! . . . Eu me stergu d'aice !

(Cortin'a cade.)

Finea actului alu doile.

Actulu III.

(Acel'a-si salonu, inse fara pianu.)

Scen'a I.

Goronu singuru, intrandu.

In asiá stare incurcata n'am fostu de candu-su. . . Am gânditu, cà in societatea amiciloru mei voiui puté petrece diu'a mea onomastica cu bucuría si veselía . . . Dar éta, dinsi totu s'au invrajbitu, totu vreu sè se bata, sè dueleze . . . Fíia-care m'a rugatu sè-i fíu secundantu . . . Insedaru m'am incercatu sè-i impacu. Nici unulu nu m'a ascultat. Totu sunt fórté iritati. Dar pentru ce ? Ei mi-au vorbitu de niste epistole. Dóra Jean mi-va puté dá deslucire. (Trage clopotielulu.)

Scen'a II.

Goronu si *Jeanu*.

Jeanu : Ce poruncesci, mari'a ta ?

Goronu : Én spune-mi scíi tu ce incurcatura s'a intemplatu între domnii óspeti ai nostri ?

Jeanu : Ast'a-i o poveste lunga, mari'a ta.

Goronu : Povesteste-o pe scurtu !

Jeanu : Poveste lunga si s'o povestescu pe scurtu ? Me temu, cà din poveste n'ar remané nici de veste. Cà si candu mi-ai dá unu ciocanu de rachía, si ai pofí sè-lu beu intr'o inghititura. Pe scurtu nu potu, càci sum de totu incurcatu.

Goronu : Si tu ?

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

M A R I E I.

Precum lun'a dupa sóre
Se 'nvértesce totu-mereu,
Astfelu si eu fara stare
Me intorcu in giurulu teu.

Precum lun'a de la sóre
Are mandrulu ei seninu,
Astfelu din a ta amóre
Mi-suride-alu meu destinu.

Dar cum lun'a 'n veci cu sóre
Nu se póte intelní,
Astfelu eu si-a ta amóre
Nu ne putemu insoti.

Nici odata ! Scíu eu bine.
Si la ast'a nu aspiru ;
Totu ce-ti ceru, cá langa tine
Suffetulu meu sè-lu respiru !

P. Petrila.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmasie.)

Saint-Maixent scóse fara vointi'a sa acésta esclamatiune.

— Vedu, cà acést'a te uimesce . . . — continuá contele Rahon.

— Cá sè fii sinceru, trebue sè-ti marturisescu, cà dinsulu are o fatia de totu comuna.

— Asiá-mi pare si mie, dar fati'a lui e insielatóre; acést'a probéza, cà nu trebue sè judecámu pe ómeni dupa aparintia. Cu o infatisiare, cà acést'a a demnului servitoru pe care l'ai vediutu, omulu e obligatu a fi de dóue ori mai de omenia si de dóue ori mai meritatu decátu altulu. Si Lactance e asiá; elu se numesce Lactance, si pórtu in castelu — cu zelu si probitate peste ori ce lauda — delicatele functiuni de intendantu.

— Eram siguru de ast'a! — gândi marquisulu.

— Lactance e de cincideci de ani, — continuá Rahon, — si din acestia elu a petrecutu patru-dieci si doi de ani in serviciulu familiei mele. Fiu de plugaru, neprimindu nici unu felu de educatiune, si nesciindu nici sè cetésca nici sè scrie, elu intrá in castelu cá unu baiatu micu, spre a indepliní nu scíu ce functiuni in curtea de josu. Din curtea de josu, elu trecu in bucatarii, apoi in gradini, facendu in totu loculu proba de inteligintia si de zelu.

„Elu nu erá nimicu si voiá sè devina ceva. Precum ti-am spusu, elu nu scíá nimicu, si voiá sè iésa din acea nesciintia. Invetiá singuru a cetí, a scrie, a calculá. Elu invetiá tóte aceste nóptea, càci nu voiá sè lipsésca pe stapanii sei nici de un'a din órele de lucru pentru cari erá platitu.

„Nu peste multu, intre ceialalti servitori nu se vorbiá despre altu ceva decátu despre sciinti'a lui. Parintele meu, uimitu de puterea vointiei desvoltata de acestu tineru, (elu avea celu multu dóue-dieci de ani), vorbi cu elu. Fu incantatu de respunsurile lui. Lu-afiá multu mai superioru clasei din care esi; i concredii pe róndu mai multe afaceri de incredere, si in fine lu-insarciná cu unu felu de controla secreta a supra intendantulu de atunce, si pentru a carui delicatete rigoroze avea óresi-care banueli.

„Dóue luni ajunsera lui Lactance spre a demustrá parintelui meu, negru pe albu, cà intendantulu din cestiune i furá câte dóue mii de taleri pe anu.

„Talhariulu fu scosu pe pórtu si omulu de omenia i ocupá loculu.

„De atunce au trecutu cam dóue-dieci si cincideci de ani. Si de dóue-dieci si cincideci de ani Lactance nu s'a demintitu nici o di, nici o óra, nici o minuta. Dinsulu e literalmente fara pecatu, si câte odata me miru, cà póte esiste pe pamentu unu omu atátu de perfectu cá elu.

„Probitate pana la scrupulu (asiu dice bucurosu pana la absurditate), desinteresare absoluta, devotamentu fara margini pentru interesele domniloru sei, moralitate severa pe care nici unu preotu n'ar puté-o intrece, principii religióse neschimbate cari sunt unu isvoru de edificatiune in parochiile din giuru si cari servescu de exemple de citatu pentru satele mele, Lactance intrunesce tóte aceste intr'unu gradu atátu de inaltu, incátu eu am pentru elu nu numai stima, dar si respectu.

„Astfelu e omulu a carui fatia neplacuta si comportare disgratiósa ti-a inspiratu in momentulu trecutu presupunerile cele mai urite. Acuma, dupa ce l'ai cunoscutu, judeca-lu mai bine, vere, si róga-te lui Dumnedieu, cà in diu'a candu ti-va dá o avere mare, totu odata sè-ti deie si unu intendantu cá si Lactance.“

Saint-Maixent facu unu grimasu, dar avu grije a-lu ascunde asiá, cà contele Rahon sè nu observe nimica.

Diu'a trecu fara sè fia produsu vr'unu incidentu, care ar meritá sè-lu punemu sub ochii cetitoriloru nostri.

Candu ór'a suná cà óspetii castelului sè se retraga in locuintiele loru, marquisulu gasi in antisiambr'a apartamentulu seu pe Lazaru, standu in picióre si acceptandu ordinile lui.

— Nimicu nou? — lu-intrebá elu.

— Nimicu, domnule marquis, — respunse Lazaru. — Cas'a e bine arangiata; fia-care se ocupa de afacerea sa, si cu nimicu altu ceva. Intr'acea intendantulu Lactance se totu inverteá in giurulu meu spre a me intrebá. Elu este celu putínu atátu de curiosu cá si judecatorii din marle Châtelet. Dar eu am instructiunile domnului marquis si scíu ce trebue sè-i respundu. Va sè dica elu intréba insedar.

— Apropo de acestu Lactance, — incepú Saint-Maixent, — Pam vediutu . . .

— Permite-mi-va domnulu marquis sè-lu intrebue ce cugeta despre elu?

— Eu credu cà acést'a e unu siretu care de dóue-dieci si cincideci de ani insiela aice tóta lumea, ceea ce (fia disu intre noi) nu este greu. Acesti ómeni bravi credu in virtute.

Fati'a lui Lazaru deveni stralucita.

— Domnulu marquis este de opiniunea mea! Ce norocire pentru mine! — murmurá servitorulu modelu. Mi-asiu pune capulu pentru cincispre-diece pistole, cà nu m'am insielatu . . . Si de siguru asiu câstigá.

— Éta ce-ti spunu, — incepú Saint-Maixent. Fii atentu!

— Te ascultu cu tóte urechile.

— Supraveghiéza pe intendantu, fara cá elu sè bage de séma. Fà-te umbr'a lui. Urmédia-lu din pasiu in pasiu in castelu si in giurulu castelului. Ast'a va fi usioru. Nebunulu de siguru se crede fórtu iscusitu, findu cà pacalesce pe bunii provinciali din giurulu seu; dar trebue sè fia fórtu naivu in asemenare cu unu parisianu, care a vediutu tóte blastematiile. Am trebuintia sè scíu ce sè credu despre elu. In o septemana trebue sè-lu cuoscu din firu in peru. Te insarcinezu cu acést'a grije. E o missiune de incredere, si cugetu cà vei scíu a o indepliní.

— Domnulu marquis póte fi liniscitu; voiu face tóte cu consciintia, si nu-ti ceru o septemana pentru cà sè-ti dau séma de acestu omu bunu.

Saint-Maixent surise.

— Mi-place a vedé acést'a nobila ardóre a ta, — respunse elu. Tu esti unu baiatu cu minte si ti-prevestescu unu viitoriu frumosu. Intr'una din dile vei fi intendantulu unuia dintre cei mai bogati domni din Franci'a . . .

— De cumva pentru acést'a ar trebui sè parasescu servitiulu domnului marquis, — esclamá Lazaru cu convingere, — l'asiu refusá!

-- In adeveru!

-- Sè ru fiu Lazaru, si sè fiu spendiuratu, de cumva mintu!

-- Ah! asiá dara esti decisu a remané la mine, hotiomanule?

-- Mi-esti mai scumpu decâtu lumin'a ochiloru mei. Am spusu acést'a Simionei Raymond inca in ajunulu dilei, in care am parasitu Parisulu, cá sè vinu in Auvergne spre a regási pe domnulu marquis.

-- Si totusi câte odata eu te platescu destulu de reu. Déca mi-aducu bine a minte, mai bine de unu anu nu ti-am platitu . . .

-- Domnulu marquis mi-va plati mai tardiu. Banií asiediati la unu gentilomu atátu de superbu generosu producu interesse mari. Dar nu interessele me retinu. Domnulu marquis me apretuesce, scie ce valóre am si mi-face din timpu in timpu onórea de a-mi dice acést'a . . . si eu iubescu mai multu acést'a decâtu banisiorii.

-- E bine, déca e asiá, ffi siguru. Acelu domnu bogatu despre care ti-am vorbitu, si care te va face intendantulu seu, si pe care lu-vei puté furá in draga voia, fara cá d'nsulu sè voiesca a observá acést'a, se va chiamá Ludovicu Andreiu Sigismundu marquis de Saint-Maixent.

Lazaru facu unu saltu de bucuria.

-- Asiá dara noi suntemu aice pe calea norocului? -- esclamá elu.

-- De siguru, si voiu avé grige, cá dieiti'a órba sè nu-mi scape din mana. Timpulu nebuniloru a trecut; Saint-Maixent aventurierulu va devení nu peste multu Saint-Maixent milionariulu! . . . Dar acuna, nópte buna, hotiomanule! Me voiu desbracă singuru, si mane apuca-te de lucru! Tine minte, cá am trebuintia de unu raportu a supra lui Lactance.

Lazaru nu lasá sè-i se repete a dóu'a óra acestu ordinu, si marquisulu se culcă.

XXV.

O noua dovéda de iubire.

Saint-Maixent in nóptea acést'a nu dormi de felu. Nisce cugete de ambitiuine si de bogatia vinira sè-lu cuprinda si pana la deminétia alungara somnulu departe de la culcusiulu seu.

-- Cu câtu mi-fragmentu mintea mai multu, -- si-dise elu, -- cu atátu me convingu mai tare, cá stéu'a mea fericita mi-oferá o ocaziune minunata de a-mi reincepe viéti'a si de a-mi asiediá viitoriulu pe temeiri solide. De ast'a data noroculu me portá de mana. Voiu avé trebuintia de multa istetime, si de multa indresnéla. Le voiu avé!

„Marquis'a de Chavigny de dóue ori milionara, este gata a me iubi fara sè scie, ea me si iubesc. Nu trebue decâtu sè voiescu, cá sè fia a mea cu corpulu si cu sufletulu . . .

„Ce e dreptu, Olimpia e maritata, dara viéti'a licurinda a slabanogului ei barbatu se póte stinge in tóta ór'a . . . si apoi déca acestu betranu genantu ar intardiá a face din marquis'a o veduva, sunt mijlóce sigure si necompromitetóre spre a-lu tramite la stramosii sei . . .

„Dóue milióné, este o bogatia, -- adause Saint-Maixent, -- dar inca nu este averea cea mare de care visiedi, acea avere grandiósa si asiá dicédu fara margini, care me va iertá a indepliní tóte passiunile,

tóte dorintiele, tóte capritiele, si a orbí Parisulu cu lucsul meu regescu . . . Acestu visu de splendóre ne-amenabila Olimpia nu-lu póte realisá. Conteles si contes'a de Rahon, casatoriti de patru-spre-diece ani nu-au copfi si nu voru avé nici odata. Olimpia li e rud'a cea mai de aprópe, singur'a loru mostenitóre, bunurile loru fórté multe câte au voru devení ale ei dupa mórtea loru . . . Si contele are o sanetate slaba . . . Si contes'a nu va puté sè traiésca multu timpu dupa mórtea sotiului ei pré iubit. Olimpia, devenindu soti'a mea, mi-va aduce dóra in curendu acést'a mostenire fórté mare . . . Ah mai cá ametiescu! "

Saint-Maixent stinse lamp'a care ardea la capetulu patului seu. Unu intunerecu adancu lu-incungiu-rá, si totusi credea cá vede fórté lamuritu niste cascade de auru cadendu in giurulu lui neincotatu si iluminandu intunereculu cu radiele sale galbene.

Unu felu de betia, unu adeveratu deliru lu-cuprinse; erá gata a-si parasí culcusiulu, cá sè se scalde in valurile de auru.

Acestoru aiurári curióse urmara niste reflexiuni mai serióse. Elu trecu prin spiritulu seu, incetu, si un'a dupa alt'a, greutátile intreprinderii, si aceste greutáti i pareau grele, déca nu cu totulu cu neputintia de a le delaturá.

Sè faca a fi iubit de frumós'a Olimpia nu erá nimicu, celu putinu asiá credea; dar cum sè tiese o intriga galanta si cum s'o duca bine la fine sub ochii veghiatori ai contelui si ai conteseci?!

Annibalu de Rahon i-a spusu lamuritu, cá nu va suferi cá cas'a locuita de soti'a sa sè devina asilulu unei legaturi pecatóse. Indata ce aru aparé primele simtóme ale unui amoru nascédu, elu ar taiá unulu in radecina si marquisulu de Saint-Maixent, gobitu din castelu ar pierde de odata sperantieles sale maretie, si protectiunea puternica a rudei sale.

Cum sè faca dara?

Mai nainte de tóte sè se scape de marquisulu Chavigny si delaturandu pedec'a ce facea cu neputintia o casatoriá, sè-si dea dreptulu a arde pentru Olimpia de o flacara curata si legitima, precum se dicea in seclulu alu siepte-spre-diecele

Saint-Maixent cugetá la acést'a, dar refusá iute acést'a idea estrema, care pentru unu momentu i pareá incompatibila cu santeles legi ale intiepletiunii.

A face din frumós'a Olimpia o veduva tinera si bogata, mai nainte de a-si fi creatu a supra ei drepturi nestergibile, erá periculosu.

Saint-Maixent cunoscea bine versulu famosu a lui Franciscu antáiu:

Femei'a desu se schimba,
Nebunu ce i se increde!

Si elu erá de parerea regelui cavaleru.

Olimpia, despartita de unu betranu, dar totu simtiendu greutatea acelei catusie, pe care numai mórtea o póte frange, Olimpia, inchisa intr'unu modu in stralucitele singuratáti ale castelului de Rahon, nu doriá decâtu sè-si deie ánim'a incantatorului gentilomu, pe care intemplanca lu-va aduce in cale-i; acést'a erá lucrulu celu mai simplu in lume, si intr'unu modu óre-care celu mai elemental.

Inse nimica nu probá lui Saint-Maixent, cá ea eliberata de odata nu-si va schimbá hotarirea, si nu

va avé repedeá fantasía de a-si desvoltá aripele, de a vedé, de a asemená, de a alege?

Libertatea face minuni de aceste.

Prin urmare, marquisulu renunçiá cu intielep-tiune de a face indatá unu planu de conduita, si si-dise, cà impregiurările i voru dictá ce va avé sè faca.

A se ferí de compromisiune, a nu lasá nimica intemplării órbe, a inspirá prin retinerea sa constanta o incredere fara margini contelui si contesei, a observá si a asceptá, éta ce decise elu sè faca si care fu rezultatulu reflesiuniloru sale de peste nópte.

Viéti'a in castelulu de Rahon erá simpla si uni-forma; dilele urmau un'a dupa alt'a fara sè produca niste schimbări mai insemnate, si placerile cá si ocu-patiunile din diu'a trecuta se reinnoiau fara multa stramutare in diu'a urmatóre.

Prandiurile, preumblările calare, conversatiu-nile cu contes'a si cu frumós'a Olimpia cari nu ince-tau de feliu, câte-va parthii de vanetóre, la cari cele dóue vere luau parte in trasura, umpleau tóte órele cu o monotonía cari nu erau fara far-mece.

Candu gentilomii din giuru viniau sè faca visite celoru din castelu, Saint-Maixent se ferí de a se a-retá si facea singuru preumblările sale nefinite prin parcu.

Elu urmá literalmente resolutiunile sale; fatia de marquis'a Chavigny se purtá cu o politetia rece, si reservá pentru contes'a Rahon tóte acele galan-terii stralucite si elegante, cari lu-faceau atátu de se-ducatoru.

Acést'a tactica produse unu resultatú duplu.

Mai antâiu asigurá pe contele si i inspirá, con-formu dorintiei lui Saint-Maixent, o incredere nemar-ginita.

Apoi causá dómnei Chavigny o mirare adâncá, ce nu erá lipsita de o nuantia a maniei.

Jun'a femeia a fostn deprinsa, candu a constrinsu pe betranulu ei barbatu a o conduce in fia-care di in lumea cea mai stralucita din Clermont, de a vedé in giurulu ei unu cercu de adoratori si de a produce unu efectulu de admiratiune asiá dicéndu fulgeratoru.

Candu ea se ivíá, superba si suridietóre, cá o dieitia coborita din innaltímele mithologice ale Olim-pului, unu murmuru lingusítoru o intimpiná in trece-rea ei si tóte privirile, in lips'a vociloru, i spuneau cá nici odata unu ce mai incantatoru si mai perfectu n'a incantatu ochii orbiti.

Si éta cá Saint-Maixent, acestu gentilomu cu aventuri bizare, nu aretá in presinti'a ei nici turbura-re, nici impressiune, si in nepasarea lui curiósá parea cá nici nu observa, cá dins'a e frumósá.

— Ce-mi pasa? — si-repetiá redicandu-si ca-pulu marquis'a ofensata in vanitatea ei.

Dar mai cá de odata ea adause, cá fara voin-ti'a ei:

— Am despretiuitu pe toti cei ce cautau sè-mi placa, si éta cá acel'a pe care acuma lu-destinguu pen-tru cá nu sémenea celoralalti, mi-pare cá me despre-tiuesce. Pentru ce? Are elu o ânima nesimtitóre, séu nu am eu destula frumsetia spre a-lu petrunde?

Si tiner'a femeia, in decursu de óre lungi si-punea si ér si-punea intrebări de aceste in spiri-tulu seu.

Precum vedemu, recél'a calculata a lui Saint-Maixent inaintá caus'a lui la marquis'a multu mai iute si multu mai bine, decátu cum ar fi pututu sè faca curtenirea cea mai istétia si mai neobosita.

A sies'a di dupa sosirea marquisului in caste-lulu de Rahon, contele primí unu plicu, inchisu cu unu sigilu latu de céra rosía cu insemnele provinciei de Auvergne.

Elu grabí a rupe sigilulu si percurse iute cu-prinsulu plicului cu o evidenta espressiune de bu-curia.

— Scumpe vere, — disse elu lui Saint-Maixent, care se aflá langa elu, — am asteptatu acésta scris-sóre. Ea vine de la guvernatorulu, rud'a mea, si mi-aduce o noutate buna. Afacerile nóstre sunt pe cale buna. La rugarea mea, s'a datu ordinu sè se suspinda de ocamdata tóte urmarile indreptate in contra dtale. Acuma urméza, sè schimbámu provisoriulu acest'a in definitivu. Acést'a nu va fi unu lucru usioru, inse de cumva Dumnedieu me va tiné in viétia, voiú reesí. La unu casu atátu de greu, in care onórea familiei mele e in jocu, speru cá regele va tiné minte, cá de mai multe ori m'a numitu anicu.

Saint-Maixent strinse ambele mani ale contelui cu caldura, si fatiará atát'a recunoscintia, incátu pe ori cine ar fi pututu amagi.

— Inse, — adause contele Rahon, — regelui nu i se póte scrie. O caletoria pana la Paris e inevitabila, spre a incredintiá in mani bune afacerile dtale de in-teressu, despre cari te rogu sè-mi faci unu memoriu fórté specialu si pré esactu. Eu cumosecu unu procu-roru dibaciu, carele totu-odata e si unu omu fórté de omenía — (precum vedi, pasere rara); — elu va con-chiamá pe creditorii dtale — (sum convinsu, cá cea mai mare parte niste usurari infricosiati); — va esá-miná pretensiunile loru si va gasí mijlóce d'a scapá o parte frumósá din naufragiulu averii dtale. Speru cá departarea mea va fi scurta, dar se póte cá in restim-pulu acest'a vei avé niste spese neprevedute. Inten-dantulu meu Lactance va primí ordinulu de a-ti dá sumele ce-i vei cere, ori câtu aru fi acele. Mi-vei ren-tórcce aceste bagatele, candu vei puté, candu procuro-rulu meu — omu de omenía — va saturá pe arabii cari te-au ciupelitu.

Saint-Maixent voi sè refuze acésta liberalitate nóua, oferita atátu de simplu si atátu de nobilu, inse marquisulu se opuse, si in fine marquisulu se invoí.

In sér'a acestei dile tinerulu gasí in antisiambr'a sa pe Lazaru, care lu-asteptá.

Fati'a fórté iluminata a servitorului esprimá o satisfactiune nemarginita.

— Ai sè-mi spuni ceva, — i disse Saint-Maixent; — vedu acést'a din fati'a ta.

— Domnulu marquis nu se insiéla, si speru cá va fi multiamitu de mine, — respunse Lazaru. Cu-noscú din frú in peru pe nenea Lactance; aducu de-scrierea lui . . .

— Vorbesce iute.

— Domnulu marquis trebue sè se inarmeze bine cu paciintia. Scú multe despre acésta persóna. Mi-trebue timpu multu, cá sè potú spune tóte.

— Ia-ti timpulu trebuinciosu, dar scurtéza; la-sa cuvintele de prisosu! Haida, incepe, te ascultu!

(Va urmá.)

S A L O N U :

Calindarul septemanei.

Dumin.	24	6	E. 5 d. P. Samarinen. s. m. Valentin.
Luni	25	7	s. ap. ev. Marcu, s. p. Macedoniu.
Marti	26	8	s. st. m. Vasiliu, s. Glafră.
Mercuri	27	9	s. st. m. Simeon cons. Dlui.
Joi	28	10	ss. ap. Iason, Sosipatru, Onisiforu.
Vineri	29	11	ss. mm. din Chiric, c. p. Memnon.
Samb.	30	12	s. ap. Iacovu alu l. Zeved.

Unu concertu romanescu din Bucovina.

— Cernauti 26 aprile. —

Martiu in 12/24 aprile a. c. pe la 8 ore sér'a, a tinutu societatea academica „Arborósa“ o siedintia sociala in ospelulu „la printiulu de coróna alu Austriei.“ La invitările comitetului societății — indreptate catra toti romanii locuitori din Cernauti, si catra alte persóne insemnate, neromani — au respunsu mai cá toti cu participarea lor la acésta convenire festiva, care a fostu intru adeveru unica in felulu seu, din câte a serbatu societatea pana acuma.

Inca nici nu sunase 8 ore, si éta de odata vedemu, cá sala destinata pentru tinerea siedintiei e plina : Consilieri consistoriali, profesori de universitate — romani si neromani — profesori de pe la scólele mijlocie, invetiatori de la scólele primare, preoti de pe la sate, toti au fostu formatu unu semicercu impregiurulu meseloru binearangiata. si o cununa frumósa de dame romane straluceá la mijlocu cá flor'a unui paisagiu incantatoriu. Intre acesti óspeti feluriti amu observatu mai alesu pe dómnele : Isopesculu, Ilasieviciu, Zota, Bendeveschi, Cocinschi, Procopoviciu, Mesederu si Andreiciucu; — domniónele : Eufrosina Hacmanu, Emilia Ilasieviciu, Elena Hacmanu, Olga Tomiucu, Minodora Pitulu, Eugenia Tomiucu, Elisabeta Semaca; — dnii Vasilie Ilasieviciu (consilieriu consistorialu), Nicolau Hacmanu (profes. emeritatu de teologia), Isidoru cav. de Zota (consil. la tribunalulu penalu), Vasilie Mitrofanoviciu, Mihaiu Calinescu si Constantinu Popoviciu (prof. de teologia), Dr. Zeleschi, Vrobel (dr. de filosofia clasica la universitate), Albinu Cocinschi (rentier), Constantinu Stefanoviciu, Nimigénu si Ilie Ciuntulécu (profesori), D. Isopesculu (directoru la scól'a pedagogica) Ionu Bumbaru (profesoru), Mihaiu Dracinschi (spiritualu seminariálu) si multi altii peste 70 la numeru afara de membrii societății.

Dupa ce si-au ocupatu toti acesti óspeti locurile lor, deschide presedintele societății dlu C. Golembiovski siedintia cu o cuventare animata, prin care arata elu scopulu convenirii acesteia in specialu, si in de comunu scopulu convenirilor sociale romane. Dupa aceea urmeza apoi esecutarea diferiteloru piese, discursuri si cantece, prescrise prin program'a statuata pentru siedintia respectiva, care e urmatórea :

1) a. Desteptate romane, cuv. de Murasianu. b. Imnulu societății. Cor. cuv. de T. Stefanu, mus. de C. Golembiovski. 2) „O suta de ani a supra Bucovinei“, desertatiune de C. Morariu. 3) „Salutare.“ Cor.

cuv. si mus. de C. Golembiovski. 4) „Mironu si Florica“, idila de Iacovu Negruzzi cantulu I declamatu de dlu Z. Voronca. 5) „Érn'a.“ Cor. cuv. de N. Xenopolu, mus. de C. Golembiovski. 6) Partea I a „Cocoveicei“ (fóie umoristica.) 7) „Taber'a romana“ din „Dumbrava rosie“ de V. Alecsandri. Cor. de C. Gol. 8) „Parodia a supra cantulu I „Mironu si Florica“ de C. Golembiovski. 9) „Hai sè ciocnimu.“ Cor. cuv. de T. Stefanu, mus. de C. Golembiovski. 10) „Partea a dóu'a a Cocoveicei.“ 11) „Patria romana“ cuv. de d'Albonu, mus. de C. Golembiovski. 12) Diferite alte piese (vedi pag. 10 a Cocoveicei.)

Sè-mi fia acuma permisu a dá o critica óresicare a supra esecutării programei acesteia mai in detaiulu.

Din ari'a „Destépta-te romane“ s'au cantatu numai cele 2 strofe d'antâiu si anume de catra toti membrii ord. ai societății. Dupa acést'a a urmatu apoi nemijlocitu imnulu societății : „In tiér'a mandra a fagiloru.“ Compusetiunea cea bine nimerita, precum si propunerea cea corecta si-asiá dicédu — serbatoréscă a acestui imnu, esecutatu de corulu societății, sub conducerea dirigentelu seu dlu C. Golembiovski, a facutu acuma din inceputu sè resune sal'a de aplause din tóte partile.

Conformu programei a urmatu apoi discursulu dlui C. Morariu : „O suta de ani a supra Bucovinei.“

Dintre celelalte piese au farmecatú audiulu publiculu mai alesu „Érna.“ Cor. cuv. de eminentulu nostru poetu N. Xenopolu, mus. de C. Golembiovski si „Taber'a romana“ Cor. cuv. de nemuritoriulu V. Alecsandri mus. de C. G. Vioitiunea esprimatú prin art'a junelui componistu in imitarea cea de totu nimerita a poetulu despre caderea fulgiloru la inceputu acestei piese, precum si gradat'a cadere atâtu a componistulu cátu si a poetulu in o fantasía melancholica, esprimata mai alesu in cuvintele :

„Siruri lungi de corbi s'avena, si o érna grea vestescu.
Lupii urla, sub topóre arborii se doborescu.
Muntii toti in grea tacere, catra satu privescu cu doru.
Unde fumulu de la hornuri se inaltia cá unu noru.“

tóte aceste te faceau a uitá realitatea, si a te strapune in o lume ideala necunoscuta. Simtiementulu auditoriloru inse l'a rapitu cu totulu vócea pré simpatice si sonóra a dlui Georgiu Popesculu, stud. jur. — carele, maestru in cantarea doineloru precum este, a sciutu si de asta data, a modulá atâtu de bine in cuvintele petrecute de farmeculu doinei :

„Si me 'ntrebu de-a fostu vr'odata primavéra, fericiiri.
Ah! cá ele au mersu din lume dalbe doruri, dulci iubiri.“ —

incâtu dupa aceste cuvinte, cu cari se finesce si cantece si poesia pe langa sgotatósele aplause, ai fi pututu ceti inca pe fati'a tuturor celoru de fatia, multiamirea si bucuria cea mai adâncă. Si ce sè dicu despre „Taber'a romana“? Intru adeveru, déca junele componistu dlu C. G. a compusu pana acuma felurite bucâti musicale, apoi de siguru acésta de fatia face corón'a opereloru sale. — Farmeculu cuvinteloru :

„Lungiti pe muschiulu verde si domolindu fugarii,
Ce sburda pr'intunericu si desfrundiescu tufarii —

apoi a imnului :

„Stefanu, Stefanu, Domnu celu mare
Sémenu pe lume nu are.“ —

si in urma a pasagiului :

„De-aceea la Moldova vedi flóre langa flóre
É ingrasiatu pamentulu cu sange de paganu“,

nu se pôte descrié, ci numai simti.

Cu multu succesu s'a cantatu inca si quartetele :

„Salutare“ si „Hai sè ciocnimu!“

Nu mai putina lauda merita si cetirea foi umoristice „Cocoveic'a Arborósei“, compusa de catra membrii ord. ai societátii a nume pentru siedinti'a acésta. Dlu Georgi Popesculu a sciutu mai alesu a face cetirea interesanta prin feliuritele sale mimice si gesticulari comice. Domnisiórele, ce rideau cu atát'a satisfactiune pe candu se cetia foiletonulu Cocoveicei „despre dragostea amorului“ de siguru voru fi visandu si prin somnu de eschiamare cea cu mare jalanie : „Marghiolita! fii . . . milostiva!“

Pe la 11 óre — departandu-se damele si unii dintre domni, petrecerea, restrinsa mai cà numai intre membrii societátii, deveni mai vesela. Coupletele „Cà-i domnu cu guleru si cu fracu“ si „bate ferulu pan' ce-i caldu“ cuv. si mus. de C. G. fura executate cu atát'a succesu, încátu si celu mai seriosu nu se putea predomni de risu. Mai urmà apoi cantarea vechei „Cisle“, in care a escelatu mai alesu dlu vornicu Mihaiu Ferlieviciu cu vócea sa grozavu de adanca de bass. Totu astfelu a escelatu dlui si in cantecele de solo : „Sub o culme“ si „Balceseu murindu.“ Multu a incantatu societatea si dlu G. Popesculu mai alesu prin : „Amu spusu floriloru frumóse“, „Coróna Moldovii“ si „Scumpa Moldovo, tíera de jale.“ Mai urmara apoi feliurite toaste, discursuri, urári de progresu pentru societate etc. etc. si tocmai cam catra 2 óre se despartira si departara toti, gratulandu comitetului pentru arangierea de astfelu de petreceri amuzante, si ducéndu cu sine suveniru dulci de órele petrecute in mijloculu tineriloru romani academici.

Cátu de incantatóre a fostu acésta petrecere pentru publiculu ce a participatu la dins'a, acésta a-deverescu feliuritele toaste si urári tinute de mai multi domni precum : Nicolau Hacmanu, Vasilie Mitrofanoviciu, Ionu Bumbacu, etc. mai alesu inse cuvintele dlui dr. Vrobel : „Dieser Abend wird für mein ganzes Leben eine der angenehmsten Reminiscensen sein . . . und ich kann nichts anderes, als nur dem Vereine „Arborósa“ ein herzliches „vivat! crescat! floreat!“ zrufen.“

Const. Morariu.

Oglind'a lunei.

(II.) Pe candu nrulu trecutulu alu foi nóstre se aflá incá sub pressa, manifestulu de resboiu alu tiarului s'a cetitu inaintea ostirii la Chisineu. Acestu evenimentu mare s'a facutu la 23 aprile, si a dóu'a di manifestulu s'a cetitu in tóte bisericile din Russi'a. In manifestu tiarulu dice, cà in decursulu de doi ani Russi'a indesiertu s'a nisuitu cà sè induplece pe turci a imbunetati sórtea crestineloru de acolo; Port'a a refusatú tóte. Deci onórea Russicii pretinde, cà sè ia recursu la arme.

Manifestulu s'a cetitu ostirii dupa miédiadi la trei óre, si in nóptea aceea armat'a a si inceputú sè tréca Prutululu. Câte-va regimente inse, precum se afirma, l'a trecutulu inca cu trei dile mai nainte.

Sosindu pe teritoriu romanescu marele duce Nicolae, comandantele armatei rusesce a indreptatu catra Romani o proclamatiune, spunendu-li, cà nu vine cá inimicu. Totu ce voru cumperá in tíera, o voru platí. De aceea invita poporatiunea a li dá totu ce voru cere. „Armat'a rusesca, nu va conturbá liniscea vóstra, va respectá legile, naravurile si averile vóstre. Romanii! stramosii nostrii si-au versatu sângele pentru libertatea vóstra, credu cà avemu dreptu a ve cere ajutorulu numai spre scopulu trecerii armatei nóstre pe pamentulu vostru!“ Cu aceste cuvinte se incheia proclamatiunea.

Armat'a rusesca a intratu in Romani'a prin trei puncte, a nume : Bestimacu, judetiulu Cahulu, fatia cu orasiulu Leova, pe Prutu; Tabacu, judetiulu Bolgradu; si la Ungheni.

Guvernulu din Bucuresci a primitu in 23 aprile de la marele-viziru alu imperiului ottomanu invitatiunea, cà sè se intieléga cu comandantulu armateloru turcesci de la Dunare, Abdul-Kerim pasia, spre a apéré teritorulu romanu de invasiunea armateloru rusesce. Inse corpurile legiuitóre nefindú inca intrunite, guvernulu nu a luatú nici o decisiune pana la intrunierea loru.

„Telegrafulu“ din Bucuresci publica urmatorulu telegramu din Iasi, cu datulu 24 aprile : „Tiarulu a sositu la 6 óre la Ungheni. La felicitárilu comissiei române, compusa de mitropolitulu prefectulu de Iasi si alti notabili, tiarulu a respunsu, cà intra in Romani'a cá amicu si dovedesce cà Romanii sè-lu considere asemene.“

„Unirea democratica“ din Bucuresci relatéza urmatórea anecdota. Dupa intrarea Rusiloru pela Tabacu-Cubei, comandantulu russualu corpulu de armata se presintá la prefectulu de Bolgradu in plina parada si salutandu-lu cu respectu, cà pe o autoritate mai innalta, i dise : — „Dle prefectu, me punu la dispositiunea dtale!“ Prefectulu, cu unu tonu cam glu metiu i respunde : „— Dlu meu, eu nici nu te cunoscú cine esti; nici n'am ordine sè facú ceva pentru dtá.“ Cauta-ti dar de tréba si me lasa in pace!“ Generalulu surise, si salutandu-lu din nou, dise prefectului : „— Atunci, dle prefectu se incunoscintiezu, cà am sè me repedu pana la Barbosi. Te salutu!“ — „Caletoria buna!“ — respunse prefectulu, si generalulu plecá faci 'ncolo.

Cetimu in diarele straine, cà domnitorulu Romaniei, dupa ce consululu rusescu i-a impartesitu, cà armat'a rusesca a trecutulu Prutululu, a protestatu in contra calcării teritorulu romanu, si cà ministrulu de esterne a facutu acés'a cunoscuta puteriloru straine, prin o circulara adressata agentiloru diplomatici.

„Monitorulu oficialu alu Romaniei“ publica unu decretu, prin care: armat'a permanenta si cea teritoriala cu reservele sunt mobilisate; militiele, dupa trebuinti'a ce se va simti, voru fi organizate in corpuri active, spre a luá parte la acésta mobilisare; gardele orasienesce sunt chimate pe timpulu concentrării trupelorú sè faca serviciurile prevediute prin lege.

In legatura cu acés'a estragemu totu din acelu „Monitoru“, cà colonelulu Nic. Haralambie este numitu comandantu alu militieloru din divisiunea I te-

ritoriala; colonelulu Vas. Costaforu este numitu comandantu alu militieloru din divis. 2 terit., colonel. Nic. Dimitrescu comandantu la a 3-a si col. Mavrichi la a 4-a.

Intr'aceste armat'a russésca totu inaintéza. Cartirulu generalu se afla in Jasi. La Barbosi, aprópe de Galati, se afla 15,000 de Russi. Unu numeru mare a pornitu spre Dobrugî'a. Alta parte a plecatu catra Calafatu.

Turcii, vediendu că Russi vreu sè incépa ataculu prin Dobrugî'a, parasescu Vidinulu si alte forte-retie si se concentréza in Dobrugî'a, unde — precum se vede — are sè ffa lupt'a prima.

„Vocea Covurluiului“ din Galati scríe, că unu industriasiu de acolo a luat in intreprindere facerea tablitieloru de scânduri necesarie la construirea unu podu peste Dunare.

„Timpulu“ din Bucuresci ni aduce cu datulu de 25 aprile urmatórele sciri: „Adi se astépta a vini la Bucuresci dóue trenuri cu o suta diece vagóne cu armata russa. La Vidinu se facu pregatiri pentru ocuparea Calafatului, pe care locuitorii l'au parasitu.“

„Romanulu“ scríe, că armat'a romana grabnicu concentrata si presintandu deja o putere insemnata, se imparte in dóue corpuri. Unulu cu centrulu in Bucuresci, alu doile la Craiova. Calafatulu, pentru mai multe considerante mai cu osebire strategice, a fostu evacuatu de trupele romane, cari s'au asiediati in alte localitáti din apropiare. In urm'a retragerii ostirii din Calafatu orasiulu a fostu in mare parte parasitu de locuitorii lui.

Precum ni spunu diarele straine, avacuarea s'a facutu la svatulu Germaniei. Se crede că in curendu Rusii voru intrá in Calafatu, de cumva n'au intratu inca.

Orasiile romanesci de pe tiermulu Dunarii se desiérta cu repediciune. Locuitorii fugu spre interiorulu tierii. La acestia se adaugu si numerosii locuitori din orasiile turcesci, de pe tiermulu Dunarii, cari trecu in Romani'a, spre a gasi unu adapostu mai siguru contra nenoraciloru resboiului.

Cetimu in „Unirea Democratia“, că turcii au inceputu sè se misce din Rusciucu si Vidin la Dobrugia. Dóue regimente pornite din Rusciucu, in trecere, au pradatu satulu Maracin, locuitu de Romani si bulgari.

O epistola, ce primimu din Bucuresci, ni anuncia, că acolo e mare confusiune. Archiv'a statului si museulu se muta — in secretu — la Tergoviste.

Lupt'a intre turci si rusi in Asia s'a inceputu. Dar pan' acuma numai avantgardele se ciocnescu.

CE E NOU?

Alegerile pentru senatu in Romani'a s'au incheiatu cu triumfulu guvernului. In colegiulu primu, dintre 32 de colege 24 au votatu pentru partid'a nationala liberala, dlu Ionu Brateanu a fostu alesu in 5 locuri, dlu Cogalniceanu in 3, — dintre capii opozitunii s'au alesu dnii: Dim. Ghica (in colegiulu de care se tine si capital'a,) Lascaru Catargi, G. Gr. Cantacuzino, V. Boerescu si N. Lahovari. — In colegiulu primu 28 din 33 au votatu pentru candidatii guvernamentali.

Medicii romani din Bucuresci s'au oferitu dlui primu-ministru a se pune gratis la dispositiunea dlui ministru de resboiu, pentru a face serviciu in spitalele militare din capitala, precum si a tuturoru corporiloru cari aru remané in Bucuresci, in loculu mediciloru cari voru fi chiamati a merge la concentrare.

Studentii romani din Paris, precum ni se anuncia prin o epistola a unui colaboratoru alu nostru de acolo, in urm'a mai multoru conferintie private relative la resboiulu eruptu, au decisu a plecá a casa si a se duce acolo, unde patriotismulu si datorî'a i chiama. Mai multi au si plecatu numai decátu.

Coloni'a franceza din Bucuresci a adressatu tuturoru francesiloru unu apelu, in care — aducénduli a minte, că in resboiulu din 1870 Romanii se grabira a deschide subscrieri in favorulu ranitiloru si prinsonieriloru francesi — i invita sè contribuésca si ei pentru ranitii romani, facéndu astfelu unu tributulu de gratitudine si de iubire fratiésca.

Sultauulu Abdul Hamid, a daruitu pentru bibliotec'a universitáti din Budapesta „Corvina“, o biblioteca intemeiata de regele Mateiu Corvinu, carea fu dusa din Ungaria pe timpulu invasiuniloru turcesci. Bucurî'a unguriloru din capitala e fórté mare pentru donulu ce l'au capetatu prin tramisulu sultanulu Tahir Bey, in semnu de recunoscintia pentru sabî'a de onóre dusa lui Abdul-Kerim de deputatiunea tinerimei magiare din Budapesta.

Biserica si scola.

La universitatea din Bucuresci s'au deschisu niste cursuri de séra fórté interessante: Filologi'a comparativa, luni'a si joia, de dlu B. P. Hasdeu, care va tractá despre loculu filologiei comparative in complessulu sciintieloru; relatiunile sale catra istoria, archeologia, dreptu, filsofia, filologia propriu disa, sciintiele naturale etc. — Istori'a si literatur'a romana, marti'a, de dlu V. A. Urechia, care va continuá cursulu seu despre cronicile romane. — Archeologi'a, mercuria, de dlu A. Odobescu, care va tractá despre religiunile si mitologi'a la popórele anticitate, sambet'a, dlu Odobescu va esplicá si comentá testuri relative la religiunile si mitologi'a antice. Publiculu este admisu.

Societati si institute.

„Romanisarea.“ Sub acestu titlu israelitii tineri din Bucuresci au infintiatu o societate, alu carei scopu se esplicu prin insu-si titlulu ei. Acésta societate tine conferintie. Pan'acuma dlu Torceanu a tinutu dóue conferintie despre teatru, dlu Stefanescu a vorbitu despre comerciulu in genere si dlu A. Jaslovici despre apa. Conclusiunea conferintiei dlui Torceanu — scríe „Romanulu“ ni-a atrasu mai cu séma atentiu-ne. Dsa a esortatu pe coreligionarii sei sè studie limb'a, naravurile, datinele Romaniloru si sè se identifice cu ele; a facutu apoi apelu la mamele cari si crescú copiii, sè parasésca limb'a in care si-i crescú pana acuma, sè-i deprindia cu dulcea si frumós'a limba romána. Si atunci cându si prin limba si prin cunoscintie si prin obiceiuri voru fi identificati cu Románii, cum sunt Israelitii din alte tieri, nici ómenii nici natur'a nu-i va mai puté respinge de la sinulu patriei románe.

Literatura.

„Veterinarulu de casa.“ Sub acestu titlu junele nostru veterinaru, dlu Basiliu Cornea, a scosu de sub tiparu o carte compusa de dsa in folosulu acelor economi, cari au cai, vite cornute, oi, capre si rimatori. Opulu este scrisu cu privire la istoria naturala, impartirea in rase, descrierea rasselor cunoscute, otarirea betranetiei, cunoscerea insielatiunilor, prasirea animalelor domestice, alegerea lor la prasire, modulu de nutrire si tractarea cu ele. Curarea celor mai principale morburi interne si externe cu medicine de casa si adausa cu o multime de recepte, din cele mai aprobate medicine de la cei mai renumiti veterinari; otarirea timpului de garantare si regulile de politia dictate prin lege. Precum se vede din acestu cuprinsu, cartea acést'a — cea d'antâia in felulu acést'a in literatur'a romana — e de celu mai mare folosu pentru economii nostrii. De aceea ni si facemu datorii'a a o recomandá publicului. Totu ce amu fi doritu noi sè fi lipsitu din acést'a carte, sunt latinismii cam numerosi, cari in multe locuri s'aru fi pututu inlocui prin cuvinte romanesci. Cartea s'a tiparitu curatu in tipografi'a diecesei Gherla, si se afla de vendiare acolo cu pretiulu de 2 fl.

Dlu G. D. Teodorescu, a datu sub tipariu la Bucuresci unu studiu criticu si bibliograficu a supra „Proverbelor romane“ si a sistemii dupa care trebuie culesc si publicate producerile literaturii nostre populare.

M u s i c a.

Paulina Lucca, renumit'a cantarétia, a debutatu joi in Budapesta, in oper'a „African'a“, cu unu succesu escelentu. Publiculu celu mai alesu a luat parte la acést'a reprezentatiune.

O noua reuniune musicala romana s'a formatu de curendu. Si acést'a — precum cetimu in „Szörényer Zeitung“, càci nu s'a gasitu condeiu romanescu, care sè ni fi scrisu despre ea — la Caransebesiu. Asiá trecura dóue luni de la infiintarea ei, si jun'a reuniune a si datu la 17 aprile unu concertu in onórea deputatiloru sinodali cari atunce tineau siedintiele lor acolo. Numitulu diuaru vorbesce cu recunoscintia despre acést'a prima debutare si constata, cà executarea pieselor a facutu pe toti cei de fatia sè uite, cà acést'a e prim'a infatisiare in publicitate a reuniunii. Concertulu fu deschisu prin o vorbire plina de spiritu a dlui Bartolomeiu, presedintele reuniunii, care fu primita cu aplause. Apoi urmara singuraticele piesse ale programei, din cari confratele nostru germanu amintesc cantecele solo ale dlui Popoviciu, unu teologu, care dispune de unu baritonu escelentu, a carui cultivare tinerului cânteretiu i-ar puté asigurá unu viitoru stralucitu in lumea artistica. Éta si aice unu esemplu spre a probá, cà ce peccatu cà societatea pentru fondu de teatru romanu nu póte inca dispune de unu capitalu atâtu de mare, cà sè acórde stipendie unoru tineri cu talentu musicalu! Dintre productiunile de declamare se amintescu a domnisiórei Biju si a dlui Nemoianu, cari declamara poesii romanesci. Chorrile asemene au fostu fórté reésite. Concertulu se inchieá prin o cuvintare a dlui professoru Mândrianu. Apoi urmá balu, despre care inse diuarulu germanu

nu ni dà nici o informatiune. Reuniunea, precum cetimu stá sub patronatulu Ill. S. parintelui episcopu diecesanu Ioanu Popasu, carele si cu ast'a ocasiune vine sè-si inmultiesca titlurile la stim'a natiunii.

Industria si comerciu.

In Romania s'a infiintatu de curendu : „Societatea pentru fabricarea de chibrituri (aprindele) in Roman'a.“

Tribunale.

Dlu Demetriu Suciú, tineru din Silvania, a facutu in septeman'a trecuta aici censur'a advocatiale cu succesu imbucuratoriú. Cancelari'a si-a deschis'o in Cehulu-Selagiu. (Szilágy-Cseh.) I dorimu norocu pe carier'a sa noua!

Suvenirea mortiloru.

Ioanu Siorbanu, fostu capitanu supremu in pensiuene alu districtului Cetatea-de-pétra, a repausatu in Oradea-mare la 17 l. c. in etate de 54 ani.

Aureliu Kecskeméthy, celu mai cu spiritu intre toti publicistii magiari din timpulu mai nou, a muritu in Budapesta la 19 l. c. in etate de 52 ani. — Repausatulu, in timpulu candu a redactatu diuarulu „Sürgöny“, (in provisoriu,) a scrisu mai multi articoli favorabili nóue Romaniloru. Din acést'a cauza Asociatiunea transilvana l'a si alesu membru onoraru indata in adunarea s'a constituitoare de la Sibíiu in 1861.

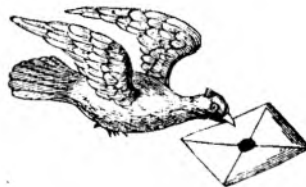
Cuthia de epistole.

— *Intrebári.* —

19. Stenografia. Unde se capeta unu manualu de stenografia romana, de metod'a cea mai buna, fara consideratiune la dificultatea ei?

20. Vocabulare. Unde se capeta celu mai bunu si mai nou vocabulariu germano-romanu? — Esista vr'unu vocabulariu magiario-romanu, care sè consune in câtu-va cu celu romano magiariu alu dlui Georgiu Baritiu? — *Unu suboficieru ces. reg.*

Post'a Redactiunii.

Junele orfanu pe patulu de mórte. Éta dóue strofe :

Morbosu sum de-unu timpu incóce si tristu.
De grelele bóle ce me posedu,
Si nu me mai sciu in patu-mi argisitu,
Chiar si priu ferésta cu greu stravedu.

Mai nainte avém si eu mama,
Care totu langa mine priveghia,
Dar acum n'am nici o péna,
Cá sè me potu de musce aperá!

Dieu, mare nenorocire!

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1877. Calea tieroi nr. 39.